

MÅNDAGEN I SJUNDE VECKAN ”UNDER ÅRET” – ANNANDAG PINGST DEN SALIGA JUNGFRUN MARIA, KYRKAN MODER

Påven Franciskus införde år 2018 denna minnesdag såsom förpliktande för hela kyrkan. Den faller alltså på den dag då en gång annandag pingst inföll enligt svenska almanackan. Mariatiteln ”kyrkans Moder” (Mater Ecclesiae) ser vi använd hos 300-talsbiskopen den helige *Ambrosius av Milano*. Men redan i Apostlagärningarna ser vi hur Maria är förenande med lärjungarna i bön i nattvardssalen (Apg 1:14) när de inväntade den helige Andes ankomst. Jesu moders närvaro har utan tvivel skänkt både tröst och vägledning åt den spirande kyrkan – hon har tittat på den ena och på den andra som en mor ser på sina barn, och hon var med från första början, i motsats till de andra. I den första kyrkan kunde hon i kraft av sin erfarenhet förklara och förtydliga mycket som Jesus hade sagt och gjort. Därför kallas hon av den helige Birgitta för *magistra apostolorum*, apostlarnas lärarinna.

Påven Franciskus har ofta betonat betydelsen av kvinnors insatser i kyrkan och önskar att kvinnors roll stärks och blir tydligare. I sin predikan vid det första firandet av denna dag framhöll han att Maria i evangelierna alltid kallas för Jesu **mor**, aldrig ”Josefs änka” eller ”Josefs hustru”. Att hon är mor går som en röd tråd genom berättelsen, från Bebådelsen till slutet. Även kyrkan är kvinnlig, moderlig, fruktbar, en brud. Där denna dimension glöms bort tappar kyrkan sin identitet, innesluts i sig själv, tappar förmågan till kärlek och ömhet.

Så rätt att denna minnesdag följer direkt på pingsten: vad vill Guds Ande göra av oss om inte empatiska, omsorgsfulla, ansvarstagande människor? Med början i dag.

Kyrkans bön i dag:

Gud, barmhärtighetens Fader, din Son har gjort sin moder, den saliga jungfrun Maria, också till vår moder. Låt hennes kärlek få din kyrka att växa och helgas, så att alla jordens folk samlas i dess famn.

Särskilda läsningar på denna dag: 1 Mos 3:9-15, 20 eller Apg 1:12-14, samt Joh 19:25-34

TISDAGEN I SJUNDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Jak 4:1-10** (*Ni ber men får ingenting, därför att ni ber illa*)

Jakobs brev innehåller sannolikt många direkta citat av Jesus. En fornkyrklig legend säger att han liknade Herren till det yttre – det gör han verkligen också i sina ord (jfr exempelvis v. 4 med Matt 6:24; Joh 15:19; 17:14)!

Jakobs ord att vi ber illa avser inte att lansera en ny ”teknik” så att vi ska få vad vi vill ha (som orden ”i Jesu namn” för att det ska ”funka bättre”). Grundfrågan är våra avsikter.

Ber vi för att samverka med Guds vilja eller för att spänna Gud som en häst för vår egen vagn? Vi undrar varför Gud inte ger oss vad vi vil ha men undrar inte vad Gud vill. Vi lyssnar inte. De väldiga dinosaurierna hade små hjärnor. Vi har enorm mun och små öron.

Evangelium: **Mark 9:30-37** (*Om någon vill vara den främste måste han bli allas tjänare*)

För andra gången vill Jesus förbereda sina vänner på det ofattbara: att Gud ska överlämna honom till att lida, dö och sedan uppstå. Det är så viktigt att Jesus avbryter allt annat för att i lugn och ro kunna förklara det. Han möter ingen förståelse. De skrämde lärjungarna stirrar på Mästaren och får inte fram ett ord. Det är för dem skandalöst – absolut otänkbart att Gud skulle tillåta något sådant! Men tanken på Jesu möjliga död väcker givetvis frågan om vem som då tar över (v. 34). Exemplet med tjänaren och barnet som förebilder i att vara främst – och t.o.m. som representanter för Messias själv – är paradoxalt. Det gör tydligen inget intryck: inga kommentarer, inga frågor. Vår Herre är på väg att bli föraktad och förintad för vår skull. Ingen fattar något. Vilken ensamhet!

Vem är störst, den som ligger till bords eller den som betjänar honom (Joh 22:27)?
--

Torsdagen efter pingst:

ÅRGÅNG B

Festen för VÅR HERRE JESUS KRISTUS, DEN EVIGE ÖVERSTEPREÅSTEN

I det gamla Israel var det (sedan kung Davids och Salomos dagar) krav att överstepråsten skulle härstamma från den trogne överstepråsten *Sadok* (Hes 44:15-16) för att vara legitim. Senare bröts linjen – ca 170 f.Kr. – i samband med den brutala anti-judiska regimen, när den syriske kungen Antiochos IV Epifanes härskade över gudsfolket: en viss Jason mutade till sig ämbetet, och därefter insattes en ovärdig person vid namn Menelaos av syrierna (2 Mack kap. 4). Från och med då var överstepråståmbetet en pjäs i det politiska spelet, ett chockerande faktum för den fromma judiska allmänheten. Från början av Herodes den stores regeringstid (ca 37 f. Kr) tills Jerusalems förstöring (år 70) fanns inte mindre än 28 överstepråster, av vilka väl bara en handfull var av äkta överstepråsterlig ått. När Jesus var ung (år 15-18) avlöste tre kandidater snabbt varandra och folket visste att ämbetet i princip var till salu. Förtroendet för den religiösa ledningen var i botten.

Den avgörande politiska faktorn i dödsdomen mot Jesus var förmodligen att Jesus genom att bejaka att han var Guds Son, den utlovade *Människosonen* från himlen (Dan 7:13-14), ställde sig över överstepråstens auktoritet (Mark 14:61-64), en respektlöshet mot den högsta myndigheten som lärjungarna sedan kopierade (Apg 4:5-20, 5:27-33; jfr 23:1-5, där Paulus verkar låtsas att inte ens känna igen överstepråsten). Kvällen före sin död – skärtorsdagen – instiftade Jesus i egen auktoritet en ny förbundsoffermåltid (eukaristin/mässan) som för all framtid skulle göra offerhandlingarna i templet överflödiga. Jesus visste att han skulle få betala med sitt liv för sina provokativa

handlingar och ord. Men uppståndelsen på påskens morgon gav tron på Jesus rätt: *Just den där dömde brottslingen är ingen brottsling, han är den verkliga förmedlaren mellan Gud och människor, Gud har nämligen trotsat Stora rådets dom och uppväckt honom.* Brevet till hebréerna i Nya testamentet är ett enda långt jubeltal över **den av människor avvisade, men av Gud insatte evige Översteprästen: Jesus, vår Herre.** I Uppenbarelseboken sist i Bibeln stärks den gamle aposteln Johannes (firas 27 december) – den siste överlevande av apostlarna – när han i en vision får se sin ungdoms mästare i himlen, strålande och i översteprästerliga kläder (Upp 1:13). Glädjen över denna triumf firar vi i dag: Jesus, vår Herre och Frälsare, är vår förmedlare i himlen, den överstepräst vi kan lita på! (Hebr 7:26).

Den som idag är präst i kyrkan handlar *in persona Christi Capitis*, dvs. han agerar med den fullmakt som Kristus, kyrkans huvud, har (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1548-1549). Vi ska därför bemöta våra präster med stor vördnad. Vi är skyldiga dem tacksamhet för allt de tar på sig för att tjäna Gud, allt de avstår ifrån för vår skull. De har fått mycket anförtrött – av dem ska Gud därför kräva sträng räkenskap. Deras ämbete kan bli till stor välsignelse, men även till stor olycka för människor om de missbrukar sin position (det var nog med tanke på denna dubbelhet som påven Benedictus XVI införde denna fest). Vi ska inte bara tacka Gud för våra herdar utan även be för dem – de som i varenda mäsas ber för oss.

Kyrkans bön på denna dag:

Gud, du som till ditt majestäts större ära och till människosläktets frälsning har insatt din enfödde Son som evig Överstepräst, skänk den helige Andes gåvor, så att de som han har utvalt till sina tjänare och förvaltare av sina hemligheter visar sig troget uppbära det anförtrödda ämbetet.

Särskilda läsningar:

Årgång B: Jer 31:31-34 eller Hebr 10:11-18 samt Mark 14:22-25

FREDAGEN I SJUNDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Jak 5:9-12 (*Domaren står utanför dörren*)

Vissa människor *har* rätt, kan *svära på* att de har rätt, och kan inte vänta med att också *få* rätt. *Domaren står utanför dörren*, säger Jakob (v. 9) – ja, de skulle vilja riva upp dörren, dra in honom och anklaga alla som inte *ger* dem rätt. Men domaren därute står bunden, full av blod och med törnekrona på – han är själv dömd. Han fick tåla oskyldigt lidande, som Job. Han är *rik på medlidande och barmhärtighet* (v. 11). Håll tyst! Den som har rätt, får rätt, när den dagen är inne. Ta profeterna till föredöme i att lida och visa tålmod (v. 10).

Evangelium: **Mark 10:1-12** (*Vad Gud har fogat samman får människan inte skilja åt*)

Vi har religiösa lagar för äktenskap, därför att denna unika relation har *religiös mening*. Den handlar om att uppfylla Skaparens syfte. De två blir ett, inte bara för att de själva vill det, utan för att Gud vill det (v. 9). Äktenskapet ska ses som en permanent *uppgift och anordning* från Gud. Fariseerna vill locka Jesus att motsäga Moses lag. De får istället en utläggning av 5 Mos 24:1-4, som avslöjar *deras hårda hjärta*. De vill kunna göra sig av med hustrur som de inte finner behag i (judiska kvinnor kunde inte skilja sig – v. 12 torde syfta på romersk-grekiska kvinnor i Markus miljö). Jesu totalförbud mot skilsmässa gick emot dåtidens praxis. Hans klara utsaga här (jfr 1 Kor 7:10-11) innebär att det s.k. undantagsfallet i Matt 5:32 (otukt) maximalt kan ge anledning till *separation*. Det s.k. ”paulinska privilegiet” i 1 Kor 7:12-16 handlar om fall då den ena parten vill bli kristen och den andra (som förblir icke-kristen) därför inte vill fortsätta samlivet, eller inte vill leva i frid utan att smäda Guds namn. Då tillåter katolska kyrkan att den som döps gifter sig med en annan. Kyrkans domstol kan även *ogiltigförklara* många kristna äktenskap när de ingåtts på fel grund (”de var från början inga riktiga äktenskap”, se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1629, jfr även 1614–1616; 1626; 1628). Detta är rätt så ofta räddningen för katoliker vars äktenskap kraschat eller blivit outhärdliga.

Fariseerna gillar kanske också en *politisk* fälla. Jesus tillhörde Herodes område (Galileen). Fromma judar förargades över alla skilsmässor i hans familj. Ta bort ordet ”man” i v. 2 och skriv ”Herodes” i stället – då handlar frågan om att få Jesus fälld liksom Johannes Döparen fälldes (jfr Mark 6:17f), nämligen som regimkritiker.

Förslag till fredagsoffer: be en rosenkrans för äktenskap jag känner som är i kris.

LÖRDAGEN I SJUNDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Jak 5:13-20** (*Den rättfärdiges bön har kraft*)

Jesus sände ut sina lärjungar för att predika, och de smorde också många sjuka med olja (Mark 6:13). Den högtidliga smörjelsen som kyrkans *presbyter* (= ”äldsta”, jfr vårt ord ”präst”) ger oss inför döden, inför en svår operation eller allvarlig sjukdom är samma sak som den liturgiska handling Jakob vittnar om i v. 14-15. **De sjukas smörjelse** utförs ”i Herrens namn”, på Jesu uppdrag. Jesus gav apostlarna uppdraget att bota sjuka (t.ex. Luk 10:9). När förknippade Jesus *botandet* med *syndaförlåtelsen* (v.15)? Kanske när han efter påsken undervisade apostlarna (Apg 1:3). Eftersom denna yttre smörjelse har en inre verkan som bara Gud kan utföra (förlåtelse av synd) är den ett **sakrament** (se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1499-1532).

Evangelium: **Mark 10:13-16** (*Den som inte tar emot riket som ett barn kommer aldrig dit in*)

Vår tid – och inte minst vår svenska kultur – har en romantisk syn på barn som ”äkta” och ”ursprungliga”, deras behov bör vara i centrum och vi känner att vi egentligen borde vara som de, bevara ”barnasinnets”, känna ”barnet inom oss” o.s.v. Så tänkte man inte i antikens värld. Där var barn människor helt enkelt, fast mindre, okunnigare och utan makt. Som religiösa aktörer var de tämligen ointressanta. De var tysta, uppmärksamma och rädda i vuxnas sällskap, redo att omgående hjälpa till. Fick de något tackade och bugade de med vördnad – lite som tiggare med tomma händer, beroende av andra. Så ska vi ta emot Gudsriket, säger Jesus. Det är sådana människor Gud vill välkomna. Det handlar om att ta emot *Guds förkärlek för de små och betydelselösa*. Det kan man bara när man insett att man faktiskt är en sådan.

En helt annan sak är att Jesu attityd mot barnen bekräftar att de är **fullt lika mycket människor som de vuxna**. På den punkten var Jesu uppträdande ovanligt. Därför växte *barndopet* i fornkyrkan fram som något självklart. Petrus ord angav vägen: *mig har Gud visat att man inte skall betrakta någon människa som ohelig eller oren* (Apg 10:28). Den helige biskopen Cyprianus av Karthago skrev ca år 250 e.Kr. om barndopet: *Så lite som Gud har anseende till personen, så har han det till åldern*.

”(De) skall alla känna mig, från den minste till den störste, säger Herren” (Jer 31:34).
--